Ergamtootatti Amanuu-Kutaa 2ffaa

Description

Yeroo darbee Ergamtoonni Rabbii ilmaan namaa dukkana kufrii fi wallaalummaa keessaa gara ifa iimaanaa fi beekumsaatti hayyama Rabbitiin akka baasan ilaalle turre. Namni hanga fedhe â€˜Ani qaroomeâ€™ haa jedhu, Ergamtoota yoo hin hordofin, dukkana kufrii, dhiphinna, salphinnaa fi gaddaa keessatti hafa. Sababni isaas, daandii gammachuu fi milkaaâ€™innatti nama geessu waan dhiisef. Faallaa kanaa, namni hanga fedhe wallaalaa, hiyyeessa ykn dureessa haa taâ€™uu, Ergamtoota yoo hordofe, gammachuu fi milkaaâ€™inna addaan hin cinnetti kan bahu isa/ishiidha. Ergamtootatti amanuu jechuun maal jechuudhaa? Ergamtootatti amanuun dhimmoota afur of keessatti qabata. Isaaniis:

1-Ergamtoonni dhugaadhaan Rabbiidhaan kanneen ergaman taâ€™uu amanuuâ€“ kana jechuun Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ilmaan namaa dukkana keessaa gara ifaatti akka bahaniif, isaan keessaa namoota hunda caalaa filatamoo fi qulqulluu taâ€™an Ergamtoota akka erge shakkii tokko malee amanuudha. Daawâ€™an (waamichi) ergamtootaa ummata isaanii shirkii fi dhagaa gabbaruu irraa baraaru, hawaasa badii hunda irraa qulqulleessudha. Namni Ergamaa tokkotti amanuu dide, Ergamtoota hundatti kafaree jira. Sababni isaas, hundeen (asaasni) ergaa Ergamtoota hundaa tokkoodha. Innis, â€œRabbiin Tokkichoomsudhaâ€• ykn Tawhiida. Kanaafi, Rabbiin subhaanahu Qurâ€™aana keessatti akkana jedha:

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾

â€œ**Ummanni Nuuh Ergamtoota kijibsiisan**.â€• Suuratu Ash-Shuâ€™araa 26:105

Ummata kanatti Ergamaan tokko haa ergamuyyu malee Rabbiin ergamtoota hunda kan kijibsisan taâ€™uu mirkaneesse. Namni Ergamaa tokko kijibsiise ykn itti amanuu dide, osoo ergamtoonni kumni itti dhufanillee inni hin amanu. Sababni isaas, hundeen ergaa Ergamtoota Rabbii hundi tokko.

وَمَآ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيٓ إِلَيۡهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدُونِ ٢٥

â€œ**[Yaa Muhammad] Si dura ergamaa tokkooyyuu, â€œAna malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafu, Ana [qofa] gabbaraaâ€• jechuun beeksisa (wahyii) gara isaatti buufnu malee hin ergine.**â€• Suuratu Al-Anbiyaa 21:25

Kana jechuun Ergamtoota si dura dhufan hundatti â€œGabbaramaan haqaa Ana malee hin jiru. Kanaafu Ana qofa gabbaraaâ€• jechuun ergaa itti buufne.

Kanarraa kaâ€™uun, Kiristaanonni Nabii Muhammadin (SAW) kijibsiisanii fi hin hordofne, Nabii Iisaas (AS) kijibsiisanii fi kan hin hordofne taâ€™anii jiru. Keessumaayyu, Nabii Muhammad akka dhufu, Nabii Iisaan isaan gammachiise ture. Kana hubachuuf, ergaa Nabii Iisaa, Muhammadi fi nabiyyoonni darban hundii itti waamaa turan jijjiranii fi micciranii jiru. Ergaan kunis â€œHaqaan gabbaramaan Rabbiin malee hin jiru. Kanaafu Isa qofa gabbaraaâ€• jechuun ummata isaanii waamaa turan. Faallaa kanaa, Kiristaanonni Rabbii Tokkicha gabbaruu dhiisanii Isa waliin Iyyasuusin, Gabraâ€™eeli fi Mikaaâ€™elin gabbaru (waaqefatu). Kanaafu, handhuura fi hundee ergaa irraa waan jallataniif ergamtoota hunda kijibsiisanii jiru.

2- Ergamtoota keessaa maqaalee isaanii kan beeknu itti amanuu- Kanneen akka Muhammad, Ibraahim, Muusaa, Iisaa fi Nuuh (hunda isaanii irrattu nageenyi fi rahmanni Rabbii haa jiraatu). Ergamtoonni shanan kunniin ergamtoota ijjaanno isaanitiin hundarra cimoo taâ€™aniidha. Uulul azmi jedhamu. Qurâ€™aana keessatti bakka lamatti maqaan isaanii waliin dhayame. (Suuratu Al-Ahzaab 33:7 fi suuratu ash-Shuuraa 42:13) Kanneen maqaalee isaanii hin beekne immoo haaluma walii galaa taâ€™een itti amanna.

Kana jechuun ergamtoota maqaan isaanii nuuf himame fi hin himamne Rabbiin haqaan akka erga amanuudha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ﴾

â€œ**Dhugumatti, si dura ergamtoota erginee jirra. Isaan keessaa warra seenaa isaanii siif himnetu jira; isaan keessaa warra seenaa isaanii siif hin himnetu jira**.â€• Suuratu Ghaafir 40:78

3-Oduu isaan irraa dhufuun isaa mirkanaaâ€™e dhugoomsuâ€“ kana jechuun odeefanno Ergamtoota irraa nama gahe fi odeefannoon kuni dhugaadhaan isaan irraa taâ€™u yoo mirkanaaâ€™e itti amanuudha. Sababni isaas, wanti Ergamtoonni dubbatan hundi dhugaadha.

4- Ergamtoota keessaa seera (shariâ€™aa) Ergamaa gara keenyaatti ergamee hojii irra oolchu fi itti buluuâ€“ Ergamaan kunis Nabii Muhammad (SAW) xumura nabiyyootatii fi ilmaan namaa hundaaf kan ergameedha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala ni jedha:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤۡمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيۡنَهُمۡ ثُمَّ لَا يَجِدُواْ فِيٓ
أَنفُسِهِمۡ حَرَجٗا مِّمَّا قَضَيۡتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسۡلِيمٗا ٦٥﴾

â€œ**Lakki; Rabbii keetiin kakadha! Waan gidduu isaaniitti wal dhaban keessatti hanga si murteesissanii ergasii waan ati murteessite irratti odoo lubbuu isaanii keessatti diddaa homaatu hin mulâ€™isinii fi fudhannaa [garaa guutuu taâ€™een] fudhatanitti isaan hin amanan.**â€• Suuratu An-Nisaa 4:65

Kana jechuun Yaa Muhammad (SAW) wanta isaan irratti wal-dhabanii fi wal faalleessan keessatti hanga abbaa murtii si godhanitti isaan hin amanan. Ergasii, wanta ati murteessite irratti lubbuu isaanii keessatti diddaa kan hin mulâ€™isnee fi fudhannaa guutuu itti gammadanii fudhachuu fi itti bulu qabu. Kanaafu, Muslimoonni yommuu wanta tokko irratti wal dhaban, wantoota sadii gochuun isaan irra jira. 1ffaa- Wanta irratti wal dhaban gara Nabii Muhammad (SAW) fidu fi akka isaan jiddutti murteessu isarraa barbaadu. 2ffaa- Wanta Nabiyyiin murteesse nafsee isaanii keessatti diddaa fi dhiphinni itti dhagahamu hin qabu. Wanta Nabiyyin murteessu haqa waan taâ€™eef gammachuun fudhachuu qabu. 3ffaa- Wanta Nabiyyiin murteesse hojii irra oolchu fi itti buluudha. Namni kanniin sadan guute, dhugumatti inni muâ€™imina. Kan kanniin hundaa hin guunne immoo kaafira taâ€™a.

Gaafin akkana jedhu kaâ€™uu dandaâ€™a. Nabiyyiin amma lubbuun hin jiran. Kanaafu, wanta irratti wal dhaban eenyun abbaa murtii taasisan? Deebiin isaa Qurâ€™aana fi sunnaadha. Qurâ€™aana fi sunnaan maanguddoota lamaan Muslimoota jidduu jiruudha. Kanaafu, wanta irratti wal-dhaban gara isaanii deebisu qabu. Rabbiin ni jedha:

ا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡۖ فَإِن تَنَٰزَعۡتُمۡ فِي شَيۡءٖ
إِلَى ٱللَّهِ وَٱلرَّسُولِ إِن كُنتُمۡ تُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِۚ ذَٰلِكَ خَيۡرٞ وَأَحۡسَنُ تَأۡوِيلًا ٥٩﴾

â€œ**Yaa warra amantan Rabbiif ajajama, Ergamaa fi warra isin keessaa abbooti taaytaa taâ€™aniifis ajajamaa. Yoo waan tokko keessatti wal mormitan gara Rabbii fi Ergamaa deebisaa, yoo Rabbii fi Guyyaa Aakhiraatti kan amantan taatan. Kuni irra caalaa fi hiikafis bareedadha.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:59

â€œIsin keessaa abbooti taaytaf ajajamaaâ€• yommuu jedhu, wanta badaa isaan itti ajajaniif ajajamaa jechuu miti. Laa xaaâ€™ata limakluuqi fii maâ€™asiyitil khaaliqi (Kaaliqa faallessanii uumamtotaaf ajajamuun hin jiru). Wanta gaarii isaan itti ajajan qofaaf ajajamuudha.

Gara mata duree keenyatti yommuu deebinu, namni Nabii Muhammad (SAW) itti nan amana jedhu, wanta Nabiyyin itti ajaju hordofuu fi wanta inni irraa dhoowwu dhiisu qaba. Akkuma keeyyata lamaan armaan olii keessatti ilaalletti. Dabalataan Rabbiin akkana jedha:

﴿...آ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾﴾

â€œ**Waan Ergamaan isiniif kenne qabaadhaa, waan inni irraa isin dhoowwe dhoowwamaa. Rabbiin sodaadha. Dhugumatti, Rabbiin adabbiin Isaa cimaadha**.â€• Suuratu Al-Hashr 59:7

Ergamaan Rabbiis (SAW) akkana jedhan:
Ù•ÙŽØ¥Ù•Ø°ÙŽØ§ Ù†ÙŽÙ‡ÙŽÙŠÙ’ØªÙ•ÙƒÙ•Ù Ù’ Ø¹ÙŽÙ†Ù’ Ø´ÙŽÙ‰Ù’Ø¡Ù• Ù• ÙŽØ§Ø¬Ù’ØªÙŽÙ†Ù•Ø¨Ù•Ù^Ù‡Ù•ØŒ Ù^ÙŽØ¥Ù•Ø°ÙŽØ§ Ø£ÙŽÙ ÙŽØ±Ù’ØªÙ•ÙƒÙ•Ù Ù’ Ø¨Ù• Ø£ÙŽÙ Ù’Ø±Ù• Ù•ÙŽØ£Ù’ØªÙ•Ù^Ø§ Ù Ù•Ù†Ù’Ù‡Ù• Ù ÙŽØ§ Ø§Ø³Ù’ØªÙŽØ·ÙŽØ¹Ù’ØªÙ•Ù Ù’
â€œ**Wanta tokko irraa yommuu ani isin dhoowwe, isa irraa fagaadhaa. Ajaja tokkotti yommuu isin ajaje immoo isa irraa hanga dandeessan hojjadhaa.**â€• Sahih al-Bukhari 7288

Guduunfaa
âœˆ***Ergamtootatti amanuu jechuun Rabbiin haqaan kan isaan erge taâ€™uu amanuu, odeefannoo isaan irraa mirkanaaâ€™e dhugoomsu fi isaan hordofuudha***.
âœˆHandhuurri fi hundeen ergaa Ergamtoota hundaa jecha **â€œLaa ilaah illa Allahâ€•** jettuudha. Hiikni isaas, Rabbiin malee kan haqaan gabbaramu hin jiru. Ergamtoonni hundi â€œRabbiin malee kan haqaan gabbaramu hin jiru.Kanaafu, Isa qofa gabbaraa, wanta Isaan ala jiran dhiisaa.â€• jechuun ummata isaanii waamaa turan.
âœˆNamni Ergamaa tokkotti kafare, Rabbii fi Ergamtoota hundatti kafaree jira. Sababni isaas, hundeen ergaa Ergamtoota hundaa tokko. Ergaa kana kan isaanitti buuse immoo Rabbiidha.
âœˆErgamtootatti kafaruu jechuun ergaa isaan fidan itti amanuu diduu, itti buluu dhiisu fi itti of tuuludha.
âœˆNabiyyiin xumuraa Nabii Muhammad (SAW). Isa booda nabiyyiin biraa hin ergamu.Ilmaan namaa guutuuf kan ergameedha. Rabbiin ni jedha:

﴿وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾

â€œ**Nuti nama hundaaf gammachisaa fi akeekachisaa goonee malee si hin ergine. Garuu irra hedduun namootaa hin beekan.**â€• (Suuratu Saba 34:28) Kana jechuun ilmaan namaa hundaa badhaasa Rabbiin isaaniif qopheessen akka gammachistuu fi adabbii cimaa irraa akka isaan akeekachistuuf si ergine.
âœˆNabii Muhammaditti amanuu jechuun Nabii Muhammad (SAW) ilma namaa guutuuf Rabbiin kan erge taâ€™uu dhugaan itti amanuu, odeefannoo isarra mirkanaaâ€™e dhugoomsu, wanta inni itti ajaje hojjachuu fi wanta inni irraa dhoowwe dhiisudha.
Qurâ€™aana keessatti: â€œ**Namni Rabbii fi Ergamaadhaaf ajajame isaan suni nabiyyoota, dhugoomsitoota, shahiidota fi warreen gaggaarii irraa warra Rabbiin qananiise waliin taâ€™u. Warra kanaan hiriyoomun waa tole!**â€• suuratu An-Nisaa 4:69
Rabbiin warroota kanniin waliin nuu haa godhu.

Kitaabban wabii:
Sharih Usuuli salaasa Fuula 97-98 Ibn Useymiin
Al-Imaanu haqiiqatuh, khawaarimuh, nawaaqiduh inda ahli sunnati wal jamaâ€™a-fuula 267 Abdullah bin Abdulhamid Al-Asarii

Taysiral Kariimul Rahmaani fii tafsiiri Kalaamil Mannaaniâ€“Abdurahmaan Naasir Saâ€™dii

Date Created
October 6, 2018
Author
admin